

SPORAZUM!

Vsa Jugoslavija ga je sprejela z navdušenjem in zadoščenjem — Podpis in razglasitev sporazuma bo vsak čas — Tuji tisk označuje sporazum kot največji povojni dogodek v Jugoslaviji

Dr. Dinko Puc:

Nova doba!

Zgrajena je enotna fronta za skupen blagor skupne domovine

Beseda «sporazum» je dobila zadnja leta že nekam neresen zvok. Vsi in povsod so delali sporazum s Hrvati. Resni in neresni politiki so se sporazumevali, vse stranke in vsi režimi so se bavili z vprašanjem sporazuma. Ker je bil uspeh vedno negativen, so padali očitki na Zagreb, češ da namenoma preprečuje konsolidacijo države.

Dogovor med Združeno opozicijo in HSS dokazuje, da temu ni tako. Povsem naravno je, da je treba časa, preden je taka važna zadeva, kakor je notranja preureditev države, zadostno premišljena in proučena. Noben pogodbenik ne mara zaiti v slepo ulico, še manj pa ogroziti z nepremišljenim dejanjem svoje lastno stališče. Če se je torej posrečilo premagati vse predsodke in vse težave, pomeni to velik korak naprej. Vsi smo se zavedali, da se v naši državi ne more iti preko Hrvatov, ker že po svoji geografski legi, gospodarski moči in kulturnem razvoju bi pomenili v naši državi najmanj toliko, kolikor pomenijo na primer Nemci v Českoslovaški, a pomenijo zaradi istega jezika in iste krvi nešteto krat več.

Da pa marsikdo, ki je leta in leta govoril o potrebi sporazuma s Hrvati, tega ni resno mislil, so ravno pokazali zadnji dnevi. Kar naenkrat cela vrsta poklicnih reševalcev domovine z dogodki ni bila kar nič zadovoljna. Eni sploh niso verjeli v doseženi sporazum, drugi so naglašali, da so nekateri pogodniki neiskreni, tretji komaj čakajo, da bi izvedeli kako malenkost, zaradi katere bi mogli udariti po sporazumu in Združeni opoziciji, — vsem pa se here v očeh obžalovanje, da niso tega uspeha dosegli sami.

Toda danes velja za nas proti vsem tem in takim: *Guarda e passa!* Kajti nova doba se začne. Gotovo je, da je pot do popolne soglasnosti vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev še dolga. Toda pot je nakazana in že to, da jo poznamo, je velika in važna zadeva.

Tri stvari so pa že danes gotove:

Zmagala je ideja države, ki z novo ureditvijo ne bo slabša ali šibkejša, ampak ponosna skupna zgradba, v kateri bo dovolj prostora in kruha za vse.

Zmagala je ideja demokracije. Le na podlagi demokratičnih načel se bo gradilo novo ogrodje Jugoslavije in uredilo medsebojno razmerje državljanov.

Zmagala je ideja pravice in enakopravnosti. Enake pravice in dolžnosti bodo imeli v skupni hiši i Srbi i Hrvati i Slovenci, tako v političnem, kakor v gospodarskem pogledu. Enakost ne le na papirju, enakopravnost ne le v teoriji, — to je bistvo in glavni steber sporazuma. Tako se bodo v praksi odstranjevala dosedanja nasprotstva in v naravnem razvoju bomo prijateljsko tekmovali med seboj vsi trije, vsak na svojem področju, za skupni blagor skupne domovine.

Varal bi se sicer, kdor bi mislil, da je borba končana. Zavedamo se, da bo treba še mnogo napora, da se izvojuje popolna zmaga. Toda eno je, kar nam daje danes zadoščenje za nazaj in pogum za bodočnost: zgrajena je enotna fronta, ki sega od severa do juga naše države; hrbtnica je tu, na katero se lahko oprejo vsi, ki hočejo dobro svoji domovini in sebi.

Nova doba je tu!

Dr. M. Korun:

V srečno bodočnost!

Beograd in Zagreb sta pristala na sporazum tudi v imenu Slovencev

Sporazum med tako imenovano beograjsko Združeno opozicijo in zagrebško koalicijo (bivša HSS in SDS) je gotovo dejstvo. Na tem dejstvu ne spremeni nič, nasprotno ga le še potrjuje okoliščina, da se bo sporazum še zapisal in podpisal. Vrše se in se bodo vršili razgovori o njegovi izvedbi in skupnem postopanju.

Javnost bo o vsebini sporazuma obveščena in takrat bo tudi konec ugibanj in intrig.

Sklenjeni sporazum je najvažnejši notranji politični akt, kar smo jih imeli od ustanovitve naše države do danes. Njegove zdrave posledice se bodo kmalu pokazale.

V naši notranji politiki bo prišlo po tolikih letih vendarle do načelne opredelitve; na eni strani oni, ki so za demokracijo, parlamentarizem in sporazumno notranjo ureditev države; na drugi strani bodo ostali vsi drugi — in to je manjšina.

Političnega slepomišljenja in dvoživkarstva bo konec, konec politične demoralizacije in oportunitizma. Vsaka politična skupina, vsak

posameznik bo prisiljen, da pokaže, h katerim načelom se priznava.

Priznanje tistim, ki so že doslej priznavali načela demokracije, parlamentarizma in sporazuma notranje ureditve in se zanje borili; spoštovanje onim, ki odkrito in javno zastopajo nasprotna načela.

One tretje pa, ki mislijo eno, govore drugo, delajo pa tretje, naj zadene zaslužena usoda, da obsede med dvema stoloma!

Napačno je mnenje, da je sporazum sklenjen morda samo med Hrvati in Srbi. Naša javnost se mora zavedati, da sta v Zagrebu v koaliciji bivša hrvaška seljaška in bivša samostojna demokratska stranka, ki imata svoje somišljenike tudi v Sloveniji. Zagreb je govoril tudi v njihovem imenu.

Od beograjske Združene opozicije ima somišljenike v Sloveniji predvsem bivša narodno-radikalna stranka. Beograd je tudi v njihovem imenu pristal na sporazum.

Zato je sporazum delo in uspeh ter je bil sklenjen v imenu vseh Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki so za demokracijo, parlamentarizem in sporazumno notranjo ureditev naše lepe države, ki naj ji sporazum prinese srečno bodočnost!

Ves narod se veseli nad sporazumom

Sporazum med srbskim in hrvaškim delom Združene opozicije je naletel v vsej državi, od Triglava do Djevdjelije, na najprišrečnejši in najugodnejši odziv. Med narodom je zavladalo ono radostno, navdušeno in slovesno razpoloženje, kakršnega je mogoča zgodovina zabeležiti le v največjih dneh našega naroda, v onih trenutkih, ki so prinašali srečo, slovo, pomirjenje nasprotstev, svobodo in oddahnanje od vsega bridkega, težkega in neznosnega. Danes je vsa Jugoslavija trdno prepričana, da je veliki sporazum med Hrvati in Srbi, kjer pa ne manjkamo tudi mi Slovenci, čeprav je bil dosežen šele po dolgotrajnih razgovorih in pogajanjih, vendar prišel o pravem času in da je napočil morda prav zdaj najugodnejši psihološki trenutek za njegovo uresničenje. Uresničenju sporazuma ne stoji na začetni poti nasproti nobena ovira več. Gre le še za dokončno ureditev nekaterih stvari tehničnega značaja.

G. dr. Maček je kot voditelj bivše KDK v soglasju z g. Adamom Pribičevićem in ostalimi voditelji hrvaške izvenparlamentarne opozicije v načelu z vsem ognjem in veseljem pristal na sporazum. To je mogočno dejstvo, ki ga ne morejo zmanjšati ali celo zabrisati nobene, še tako rafinirane in zahrbtno maskirane intrige nasprotnikov sporazuma. Odbor, ki so ga delegirale stranke beograjskega dela Združene opozicije, je pridno na delu noč in dan. Gg. dr. Lazar Marković, Božidar Vlajić in dr. Milan Gavrilović se redno sestajajo vsak dan. Ti pogosti sestanki so potrebni zgolj in izključno le zaradi obsežnosti gradiva, ki ga je treba podrobno, natančno in skrbno obdelati, urediti in spraviti dokončno v popolni obliki na papir, da ga že v najbližjih dneh podpisajo glavni voditelji srbskega in hrvaškega dela Združene opozicije, gg. Aca Stanojević, Ljuba Davidović, Joca Jovanović, dr. Maček, Adam Pribičević in ostali. Za sedanjost, nekaj dnevnega odlaganje podpisa sporazuma torej nikakor ni nobenih drugih vzrokov več, čeprav se nasprotniki trudijo, da bi jih od

nekod privlekli za lase in jih nasilno podtaknili narodu, ki spričo doseženega sporazuma prekipeva odkritosrčne radosti in nepopisnega zadovoljstva.

Delo, ki ga ima redakcijski odbor za dokončno formulacijo besedila sporazuma izvršiti, se naglo približuje svojemu zaključku. Omenjeni politiki in voditelji dokončujejo danes le še povsem enostavno tehnično delo, katero so od začetka do konca odobrili že vsi šefi celokupne opozicije. V tem ima svoj izvir tudi lahkotnost, ki preveva vse ozračje okrog sporazuma. Kakor že rečeno, je vsa stvar z g. dr. Mačkom načelno urejena. On je pokazal vso svojo dobro voljo za stvar, isto pa so javno dokazali tudi politiki na srbski strani. Zato je vse, še potrebno podrobno delo ne le krenilo, temveč je bilo tudi soglasno dirigirano v oni smeri, ki točno zagotavlja in jamči njegov dober zaključek. In v ta končni uspeh trdno veruje ves narod. Delo, ki se zaključuje, je povsem logično, kakor je tudi celotno vprašanje docela dozorelo za tako rešitev. Prav tako tudi ni nikjer viden noben razlog za kakršnokoli spekulacijo s katerekoli strani. Edina pripomba, ki jo ima vodstvo Združene opozicije nasloviti na narod, je, naj še nekaj kratkih trenutkov potrpi, nakar mu bo z veseljem izročeno podpisano besedilo sporazuma.

Neomajen je sklep vseh voditeljev Združene opozicije, na katerem so se bratsko in iskreno sporazumeli, da mora srbski, hrvaški in slovenski narod združiti vse svoje politične sile in moči v skupno dobrobit s pomočjo narodne vladavine in prave, čiste demokracije ter enkrat za vselej skleniti med seboj trajen mir, mir bratov z brati, da se bomo lahko uspešno in plodonosno lotili pozitivnega dela za vsestransko, popolno obnovitev naše skupne države, naše močne domovine Jugoslavije. Povsod med nami mora zmagati pravica, svoboda, demokracija in enakopravnost, ker enake dolžnosti nam ustvarjajo tudi enake pravice!

S sporazumom med brati Srbi in Hrvati se silno utrjujejo te

melji naše države. V tem sporazumu ni govora o federaciji, temveč bo vse potrebno in umestno reševala nova narodna skupščina, ki bo izvoljena s svobodno večino naroda in s tajnim glasovanjem, ki edino odgovarja dostojanstvu človeka. Ta bodoča skupščina bo rešila vsa preča vprašanja tako, kakor bo to najboljše znala in mogla v dobrobit vse narodne in državne skupnosti. Z doseženim sporazumom se niti najmanj ne okružujejo niti srbski, niti hrvaški, niti slovenski interesi. Sporazum je bil sklenjen predvsem in edino zato, da zavlada v naši državi namesto sedanje nesloge prava bratska slova. Zato je ta sporazum sprejel ves narod z največjim navdušenjem in veseljem. Te dni že bo sporazum podpisan in razglašen narodu. To je bistvo sporazuma, dočim je vse ostalo, kar skušajo iznašati nasprotniki demokracije, gola izmišljotina in laž. Na nedeljskem velikem shodu Združene opozicije v Rakeliću v Bosni je izjavil bivši narodni poslanec g. Čeda Kokanović zbranemu ljudstvu med drugim tudi to-le: «Nasprotniki sporazuma naj vedo, da mi ne gremo v meglo, temveč v Beograd!»

Kaj piše naš in tuji tisk?

Kakor je bilo pričakovati, je današnji režimski tisk v Jugoslaviji hrupno in besno udaril po doseženem sporazumu med Hrvati in Srbi. To besnenje, ki izvira iz silnega strahu pred bodočimi dogodki in pred bližnjim spremenjenim razvojem naše notranje politike, je že z ozirom na to povsem razumljivo in neizogibno. V splošnem pa je vodilni jugoslovanski tisk sprejel in komentiral sklenitev sporazuma zelo uvidevno, priznavalno in simpatično, da ne rečemo: po veliki večini celo navdušeno. Jasno pa je tudi, da mora tak dogodek z ozirom na svoj neizmerni pomen za vso jugoslovansko bodočnost, iskreno ogreti slehernega rodoljuba ter ga spraviti iz dosedanje omrtvelosti, apatije in rezerviranosti.

Izredno zanimiv je uvodnik vodilnega glasila g. dr. Mačka «Hrvatskega dnevnika» z dne 21. t. m., ki se podrobno peča s pisanjem ljubljanskega «Jutra» in «Slovenca» o sporazumu ter pravi med drugim: «Slovenec» in «Jutro», ki predstavljata dva težko sprta nasprotnika, se tudi sedaj nista našla skupaj. V ostalem si ju je tudi težko zamisliti na isti liniji, čeprav oba lista zagovarjata oportunistično politiko. «Slovenec» je bil med prvimi, ki je ironiziral načelni sporazum beograjskega opozicijskega bloka z dr. Mačkom. Ta sporazum je imenoval «zračni sporazum» in je smatral za potrebno, da se je norčeval iz opozicijskih voditeljev, ki jih je imenoval «starce», kakor da je sramota biti star in kakor da je častno voditi breznačelno politiko po njegovem vzorcu. V tem sporazumu ne najde ničesar, kar bi pohvalil, če-

prav sam istočasno piše o slovenski narodni individualnosti, finančni samostojnosti in šolski avtonomiji. Na eni strani zahteva vse isto, kar zahteva Zdržena opozicija, na drugi strani pa istočasno vse to pobija, to pa le zato, ker so se pri tem našli drugi ljudje in ker ni ostal sam. «Slovenec» bo moral zavzeti jasno stališče, ker je nemogoče voditi v bodoče dvostransko politiko. — Dočim zavzema «Slovenec» napram sporazumu to negativno stališče, piše «Jutro», morda že po zakonu kontradikcije, o sporazumu s spoštovanjem, češ da je treba pozdravljati že samo to dejstvo, če sporazum pomeni prehod h konkretnemu in realnemu delu za reševanje zapletenih vprašanj, med katerimi zavzema hrvaško vprašanje prvo in najusodnejše mesto. — Toda ni važno, kaj oba stara nasprotnika, «Jutro» in Slo-

venec, pišeta. Mnogo bolj važno je, kaj hoče in kaj zahteva slovenski narod! Tudi ves vodilni inozemski tisk piše o sporazumu kot o največjem zgodovinskem sodobnem dogodku v Jugoslaviji, Ton pisanja inozemskega tiska, zlasti onega v velikih državah, kjer se gospodari demokracija, o doseženem sporazumu je nadvse topli in se z vsem poudarkom pozdravlja veliki uspeh v ureditvi najbolj perečih jugoslovanskih notranje-političnih vprašanj. S tem sporazumom je vsestranski kredit in ugled Jugoslavije v tujem svetu skočil na lestvici na najvišji klin. In tega dejstva naj se že končno zavedo tudi vsi oni, ki v svoji zaslepljenosti in zagrizenosti nočejo videti resnice. Pomagalo pa jim ne bo prav nič in bodo morali z njim hočeš, nočeš najresneje računati in se mu ukloniti.

V. T., Ljubljana:

Naše ženstvo v javnem življenju

Misli ob kulturnem in novinarskem udejstevanju slovenske žene

II.

Kljub neugodnim razmeram se slovenska žena polagoma uvaja v vse poklice, tudi v tiste, kjer doslej ni delala. Eden takih je gotovo novinarski. Doslej imamo le priložnostne novinarke — razen edine poklicne novinarke Ivanke Klemenčičeve — ki poleg svojega poklica opravljajo še novinarsko delo kot urednice in sotrudnice ženskih listov, urednice ženskih kotičkov v strokovnih listih in kot publicistke. Če pogledamo, kje so vzroki, da doslej nimamo več poklicnih novinark, uvidimo, da je eden glavnih vzrokov politična brezpravnost naše žene.

Naše časopisje je izrazito strankarsko. Kot sodelavec pri listu mora biti naš novinar tako ali drugače politično opredeljen, sicer težko dobi pri listu zaposlitev. Kajti list je predvsem glasilo stranke, je glasnik tega ali onega svetovnega in izrazito političnega nazora. Naravno je, da se naša žena pri političnih listih težko uveljavi, saj kot politično brezpravna nima nobene besede v politiki in je zato njeno naziranje — naj bo še tako modro in preudarno — nepotrebno. Naše politične stranke še niso potegnile v svoj delokrog žen ali jih menda tudi ne bodo, dokler ne bodo žene imele političnih pravic. Takrat se bo slovenski ženi odprl nov poklic — **politične poročevalke.**

Seveda se tudi pri političnem listu novinarka še lahko udejstvuje kot reporterka in lokalna poročevalka ali kot urednica strokovnih rubrik. Vprašanje je le, zakaj ni pri naših listih za-

poslenih več stalnih ženskih moči. Saj je vendar list namenjen možem in ženam v branje in velike redakcije v inozemstvu poudarjajo, da je delo novinark v redakciji nujno potrebno, vprav zaradi naraščajočega števila bralk. V Ameriki na primer, kjer je na tisoče poklicnih novinark (večinoma so absolutne štiriletnih visokih političnih šol), dajejo redakcije za reportaže in interviue prednost novinarkam pred moškimi tovariši.

Dejstvu, da naše redakcije niso naklonjene sprejemanju ženskih moči, se priključuje tudi pomanjkanje zanimanja za novinarski poklic med našimi intelektualkami. In prav danes je to pogršno. Kajti tudi nam ženam je potrebno temeljito poznanje socialnih in političnih problemov, da se bomo mogle uveljaviti pri odločanju, kjer so prizadeti tudi naši interesi. Slovensko novinarstvo čaka v tem pogledu veliko, še nezačeto delo — zbuditi našo ženo iz njene nedejavnosti, mlahnosti in umakjenosti in usmerjati jo k aktivnosti, delu in borbenosti.

Če je Henri Beer napisal, da se «novinarstvo razcvete, razvije vso svojo silo — koristno in kvarno — samo v svobodi», bomo Slovenci imeli res dobre novinarke šele takrat, ko bo naša žena popolnoma svobodna in enakopravna. Dotlej se bodo pa le notranje sproščene in neodvisne nature lahko otresele tište zadnje trohice zagrenjenosti in trpkosti, ki je zaznavna v publicističnem delu naših žen — in ki je v njihovem sedanjem položaju popolnoma razumljiva.

Domači pomenki

Čuden postopek

Konzorcij «Slovenske besede» je 17. t. m. sklical v neko ljubljansko gostilno sejo svojih članov. To sejo je pa policijska oblast prepovedala in udeležence pozvala, naj se razidejo, kar se do danes pri nas menda še ni pripetilo. Mnenja smo, da po društvenem zakonu seje članov konzorcija, ki je društvo v smislu določil tega zakona, oblastvom ni treba prijavljati.

Potuhnjenci

«Slovenec» piše: «Najvišji učni faktorji so se radi odpornosti in pritiska od strani Slovencev zadnji čas nekaj potuhnil in svoj razpis učbenikov nekoliko izpremenili oziroma odložili, popolnoma nespremenjena pa je ostala smer in praksa naše učne uprave, kar se tiče učbenikov iz tako zvane nacionalne skupine. Zato smo danes tako daleč, da v višjih razredih slovenskih gimnazij nimamo svojih zgodovinskih

knjig, niti knjig za slovensko slovensko zgodovino. Če to ni sramota, ne vemo, kaj bi še mogla biti sramota za kakšen narod!

Strinjamo se. Malo več narodnega duha in ponosa bi našim političnim voditeljem ne škodilo. Kaj, če bi se tudi oni malo «potuhnil» in napravili na gimnazijah red?

Kakšen je centralizem v praksi, nam je naučno prikazala debata v «Zvezi trgovskih združenj» o nabavah šolskih potrebščin, ki se je vršila ta mesec. O tem je poročal predsednik Vidmar ter omenjal uvodoma okrožnico banske uprave iz aprila, po kateri morajo šolska upravitelstva nabavljati vse šolske potrebščine pri banovinski zalogi šolskih knjig. Ker so bili s tem težko ogroženi interesi trgovstva, posebno v manjših krajih, je Zveza že maja intervenirala pri g. banu, ki je obljubil, da bo za deveto proučil in odredil potrebno, da trgovstvo ne bo trpelo škode. Ker se

ni nič ukrenilo, je Zveza intervenirala še pri prosvetni upravi in še enkrat pri g. banu. Doslej uspeha ni bilo.

G. Berjak iz Kranja je omenil, da je izdalo ministrstvo prosvete navodilo, da se smejo v šolah uporabljati le one učne knjige, ki so bile izdane po letu 1934. Po tem letu je bilo izdanih le malo knjig, tako da so ostali učenci skoro brez knjig. Trgovcem so ostale ogromne zaloge knjig, ki so zdaj brez vrednosti. Na ta način bi se vendar ne smelo postopati.

G. Pinter iz Maribora je poudarjal, da je nastalo v Mariboru med trgovci s šolskimi knjigami in potrebičinami tako nezadovoljstvo, da groze z izstopom iz vseh stanovskih, nacijskih in drugih organizacij.

Morda je pa to oni cilj, ki je nameravan?

Kdo ima prav: prof. Kucbek ali «Slovenec»?

Ko so Francose čete zavzele Bilbao, so tam takoj ustanovile vojna sodišča, da razčistijo položaj. Glasom poročila Francovega lista «Gaceta del Norte», so bili poleg drugih obsojeni:

Zupnik Manuel Arzuaga na smrt, ker je bral v cerkvi mašo, katere so se udeležili zastopniki republikanske vlade;

o. Ranguren iz reda karmelitov, ker je pridigoval vladnim četam; duhovnik Sotero, Batis in Legarza pa so bili za enak «zločin» obsojeni vsak na 30 let prisilnega dela. Cela vrsta duhovnikov pa je bila obsojena na 6—12 let prisilnega dela, ker so nudili vladnim četam «duhovno pomoč».

«Novine Slovenske Krajine» pišejo:

«Varuje se one nekatoliške miselnosti, ki oznanja neko svojevrstno, polovičarsko krščanstvo in ki jo zastopa pri nas Dom in svet. Zadnji dogodki v bližini Doma in sveta so jasno pokazali, kam ta miselnost pelje.»

Polno krščanstvo zastopajo torej «Novine Slovenske Krajine», «Slovenec», «Slovenski dom», «Domoljub». Polovičarsko krščanstvo: «Dom in svet», «Delavska pravica» — očitno zato, ker nastopajo proti laži in obrekovanju ter priznavajo tudi nasprotniku kako dobro lastnost. Vsi ostali pa smo seveda: protiverški, framasoni in kdo ve, kaj še. Če bi pa oblekli kroj slovenskih fantov, bi bilo pa zopet vse v redu.

Kdo nosi krivdo?

Tudi ljubljanski «Domoljub» ne zanikuje dejstva, da so njegovi gospodarji že skoro 2 in pol leta v osrednji beograjski vladi, od koder pošiljajo nad svoje drage Slovence in nad ponižno ter bogaboječje slovensko verno ljudstvo dan za dnem obilo nepričakovanih dobrot, za katere seveda s ponosom nosijo popolno odgovornost in edino lastno zaslugu za njihovo izvedbo. Med taka Miklavževa darila spada tudi tole vzdihovanje «Domoljuba», ki toži: «Danes se je lice srednje šole močno spremenilo. Kmečkih fantov manjka! Ti ne morejo več v srednje šole. Šole so sicer odprte zanje, toda kmetova gospodarska moč je tako oslabela, da danes niti «močni» kmetje ne zmorejo več šolanja za svoje otroke. Vsakdo danes še zmore stroške šolanja, delavec, obrtnik, uradnik, le kmet tega ne zmore.» — Mi smo to vedno trdili in trdimo še to, da danes tudi pretežna večina delavcev, obrtnikov in uradnikov več ne zmora šolanja svojih otrok. Kolikor pa to še izvaja, si mora dobesedno od ust pritrgovati vsako razvedrilo, knjige, kavarno, gostilno, obleko, cigarete in največkrat tudi celo — svoj vsakdanji obrok suhega kruha.

Vsi, zagovorniki svobode in pravice naročite še danes

«SLOVENSKO BESEDO»!

Kakor kdo more in zna...

V «Slovenecu» smo brali pred dnevi objavljen seznam prispevkov, ki so bili darovani namesto cvetja in vencov na grob pokojnega nadškofa dr. Jegliča za klerikalni akademski dom, ki bo nosil njegovo ime in ki bo zgrajen v Ljubljani. V tem seznamu darovalcev se opazijo silno zanimive stvari. Tako je na pr. dolga vrsta fajmoštrov in bogatih farovžov, ki slove med bogaboječim ljudstvom po svoji bogatiji in obilnem evenku, darovala le po enega ali dva kovača (da so dali po nekaj kovačev več, so gospodje z zegnom silno redki), nasprotno se je pa najodličnejše postavila Ljubljanska mestna hranilnica, ki se je odrezala s krezovskim darilom: 100.000 dinarjev (enstotisoč dinarjev).

Gospodarjenje z delavskim denarjem

Zagrebski list «Radnik» je že ponovno poročal o raznih aferah, ki so se dogajale v vodstvu zagrebskega Okrožnega urada za zavarovanje delavcev. V eni preteklih številkih razkriva ta list zopet novo afero, ki postavlja poslovanje ravnateljstva zagrebskega OUZD in tamkajšnje gospodarjenje z delavskim žulji v silno čudno, umazano luč. List trdi, da je član ravnateljstva zagrebskega OUZD inž. Miha Sladojev «zaslужil» v enem samem dnevu na škodo OUZD nič manj, kakor 280 tisoč dinarjev. Kako je bilo to mo: goče? Leta 1924, je OUZD v Zagrebu kupil kos zemljišča za ceno 530 tisoč dinarjev. Kako je bilo to moka skupina v OUZD ugotovila, da je to zemljišče prodala ga. Lene Ljubica za 250.000 din. Da ni bilo famoznega uradnika OUZD inž. Miha Sladojeva, bi bil OUZD plačal za to zemljišče le 250.000 din. Ker je pa inž. Sladojev Miha zavohal redko priloznost, da pobahše masten plen, je šel in formalno kupil od ge. Lene Ljubice omenjeno zemljišče za 250 urjev ter ga še isti dan «prodal» ustanovi, kateri je sam sonačeloval, za 530.000 din.

Proti ali za alkohol?

Znano dejstvo je, da «ga» Slovenci radi pijemo in da si ga ob sleherni priloznosti še preradi privoščimo kak kozareček, magari tudi čez metro. Za vzrok tradicionalnega pitja nismo nikdar v zadregi; zadovoljni smo z vsakim «urzahom», pa čeprav nam ga pes na repu prinese. Pijemo ob krstu, pijemo ob poroki, pijemo na birni, pijemo na novi maši, pijemo ob volitvah (čeprav je strogo prepovedano), pijemo ob smrti in po pogrebi, pijemo od veselja, pijemo od žalosti, torej z eno besedo: pijemo vedno in povsod, ker bi menda brez pitja padla slava in juškašesloves neizkoreninjenih Slovencev. Mnogo se je trdila proti temu bistvenemu slovenskemu običaju potrežljiva «Sveta vojska» z gospodom Kalanom na čelu. Vsa njena borba je bila brezuspešna. Malinovec in limonada sta podlegla sladkemu vinu in «kroftnemu» jerusku. Neuspešnost te borbe, ki jo vodi še danes na papirju predvsem slovensko katoliško in JRZ časopisje, seveda že v naprej namenoma brez upa zmage, je najbrže vzpodbudila tudi očete trapiste iz Rajhenburga, da izdelujejo imeniten, močan liker raznih vrst in ga točijo tudi javno na vsakem ljubljanskem velesajmu širokim slovenskim množicam tako dolgo, da postanejo pokuševalci od trapistovskega likerja povsem — trapasti. Tudi v «Domoljubu» in «Slovenecu» beremo od časa do časa ogorčene in bojevite članke proti vsakemu alkoholu. Da pa ti članki bolj zaležejo, je uvrščen tik njih vabljiv oglas šišenske «Centralne vinarne», ki prav gotovo ni v liberalnih rokah in katere eviček ter dalmatince najbrže nista v zlahti z vodo ali malinovecem. Sicer pa je take doslednosti v slovenskem javnem življenju prav povsod več, kakor preveč.

O japonsko-kitajski vojni

je napisal «Slovenec» te-le znamenite besede: «Nič ne dvomi o tem, da bi Japonska, čeprav se sedaj vojskuje na Kitajskem, silno rada dosegla s Kitajsko nekakšno prijateljsko pogodbo... Tamkaj na vzhodu vojna čisto ne pomenja drugega, kakor uvod v prijateljska pogajanja.» Morda «Slovenec» iz istega nagiba napada JNS.

Zunanja politika

Svet se je že davno navadil na to, da je svetovna zunanjepolitična situacija komplicirana, toda tako zapletena, kakor je danes, že izlepa ni bila. Japonska se nikakor ni omejevala zgolj na zavzetje Kitajske, temveč prodira tudi v notranjo Mongolijo, hotče se utrditi na sami meji Sovjetske Rusije; istočasno pa koncentrirala svoje napade na Šangaj, središče angleških trgovskih interesov. To pomeni, da se Anglija hočeš-nočeš približuje sovjetom, katerih veljava je še prav posebno zrasla z ozirom na njihova neizmerna bojna sredstva na Daljnem vzhodu. Na vseh tamkajšnjih bojiščih se ogorčeni boji, v katerih sodelujejo vsa najmodernejša uničevalna sredstva, brez odmora nadaljujejo, vendar brez pravih vidnih rezultatov za to ali ono stran. Sedaj so Japonci pričeli ostro bombardersko akcijo proti Nankingu, ker pred Šangajem niso mogli doseči nobenih pozitivnih uspehov. Japonci so s posebno noto, ki so jo izročili tujim konzulom v Šangaju, odklonili s sebe vsako odgovornost za evropske državljane, ki bi bili ubiti ali ranjeni ob letalskih bombardiranjih Nankinga.

Nasprotno pa mednarodnopolitična napetost, kolikor je imela svoj izvir na Sredozemlju, vidno popušča in se povsod čuti olajšanje. V francoskih političnih krogih vlada po konferenci, ki jo je imel italijanski zunanji minister grof Ciano s francoskim in angleškim veleposlanikom v Rimu, trdno prepričanje, da se sme že javno govoriti o skorajšnjem sporazumu med vsemi tremi velesilami. Iz tega razgovora sta dobila diplomatska predstavnika Francije in Anglije vtis, da ima zahteva Italije po enakopravnosti na Sredozemskem morju bolj moralen značaj, kakor pa smisel dejanske nujnosti, in zato ne prihaja v poštev niti število sodelujočih italijanskih bojnih ladij, niti ne zahteva Italije, da bi bila zastopana prav v vseh sredozemskih pomorskih conah. V takih razmerah obstoja upanje, da se pogajanja med Italijo in Anglijo ne bodo nikjer zataknila, niti se ne bodo odgodila.

Francoski politični krogi pripisujejo velik pomen zadnjemu govoru svojega zunanjšega ministra Delbosa na zasedanju Društva narodov, češ da je iz njega jasno razvidno, da Francija prav v nobenem primeru ne bo dovolila kakšnega omajanja evropskega ravnotežja, bodisi v srednji Evropi, bodisi v Španiji.

Precej soparno ozračje pa je postalo v zadnjih dneh na samem zasedanju Društva narodov, kjer sta ostali pri glasovanju o izvolitvi dveh novih držav v svet Društva narodov republikanska Španija in Turčija manjšini, kot novi članici sveta pa sta vstopili državi Iran in Peru. Predsednik španske valencijske vlade dr. Negrin, ki je istočasno tudi predsednik zasedanja Društva narodov, je zagrozil, da bo v znak protesta proti temu dogodku podal ostavko na svoj predsedniški položaj v Društvu narodov. Neizvolitev republikanske Španije v svet Društva narodov namreč kaže, da je večina držav-članic DN orjentirana proti valencijski vladi, ki se bo na podlagi tega dejstva v bodoče le še izredno težko upirala silnemu pritisku uporniškega generala Franca, ki ga vojaško in materialno očitno podpira že ves čas v prvi vrsti fašistična Italija in fašistična Nemčija. Zadnje neiskreno postopanje Društva narodov je bilo nekako poluradno javno zaščedenje in priznanje, ki so ga dale sodelujoče države vstaškemu generalu Francu in njegovim zavestniškim pomagačem.

Joža Bekš:

Emilu Leonuk odkritju spomenika v Poljanah nad Škofjo Loko
19. IX. 1937

Odkar za vedno si se na Visoko
umaknil, Emil Leon, naša zarja
ni več tako bleščeča. Oratarja
pogreša polje plodno in široko.

Od Tvojih časov marsikdo globoko
je že zaplužil, žal — brez gospodarja.
Brez haska revež s plugom se ukvarja,
kot hlapec, ki brazda na svojo roko. —

«O, vse to vem in znam», Tvoj duh mi pravi
in sonce pozno, ki z neba se smeje
in lika Tvojega da blesk proslavi.

O, znam in vem, srce mi moje deje,
da bo prokletstvo žel, kdor v sli lokavi
med brati rodnimi neslogo seje. —

DOMA IN NA TUJEM**Kaj je s „Feniksom“?**

«Jugoslovenski Lloyd» piše: «Prav simptomatično je, kako se pri nas pozabljajo afere, katere bi se povsod drugod končale pred sodiščem. Pri nas se take afere končajo za tapciranimi zidovi. Potem, ko je bila donešena uredba o „Feniksu“ ter se je šlo preko mišljenja Društva v varstvo zavarovancev „Feniksa“, je vsaka akcija prenehala. Izgleda, da so oškodovanci prepustili stvar usodi, ali pa je omenjeno Društvo moralo opustiti vsako nadaljnje delovanje. Ali z drugimi besedami: Ljudje, odgovorni za polom „Feniksa“ v Jugoslaviji, so izšli iz te afere neomadeževani v svoji časti in niso bili od nikogar pozvani, da se opravičijo. Prešlo je mnogo mesecev, vse je pozabljeno, hvala Bogu. Tako se pri nas na tih način likvidirajo afere.»

Umrla je v Ljubljani nepričakovano ugodna gospa Olga Tancigova, soproga svetnika državnih železnice in mati naše sotrudnice gdč. Vlaste Tancigove. Pokopali so jo včeraj pri Sv. Križu. Blagi pokojnici bodi ohranjen trajen mil spomin, težko prizadetim svojcem izrekamo prisrčno sožalje!

Nandeta Marolta ni več med nami. Mnogo, mnogo prezgodaj so se iztekle življenjske ure velikega narodnjaka, jeklenega Sokola in vzornega pedagoga, brata Nandeta Marolta, ravnatelja državnega učiteljskega v Ljubljani, ki smo ga ob ogromni udeležbi napredne javnosti in njegove ljubljene mladine položili sredi ljubljanskega polja k večnemu počitku nekako ob isti uri, ko se je ves slovanski svet poslavljaval od svojega «sokoljskega tatička» T. G. Masaryka v zlati Pragi in sosednjih Lanyh. Tudi pokojni Nandeta Marolt je bil velik Sokol, velik borec za svobodo, bratstvo in slovansko veličino. Ko so silne množice Sokolov in ostalega narodnega občinstva utrinjale poslednje solze ob njegovi odprti gomili, so mu v temni grob v slovo posvetili topli žarki poznega jesenskega solnca, solnca, ki ga je bilo v Nandetovem trpkem, bolesti in trpljenja prepolnem življenju tako bore malo. In v naših vrstah je zmanjkalo z njim moža, kakršnih bo vedno manj in ki so v narodovem življenju skoro nenadomestljivi. Zato pa bo njegov spomin živel med nami ves svet, močan in vzpodbujajoč, vedno in povsod. Naj mu bo lahek počitek v domači grudi, bridko prizadeti rodbini pa naj bo v uteho naša iskrena bol in naše globoko sočustvovanje!

Velikemu slovenskemu pisatelju in politiku dr. Ivanu Tavčarju je bil odkrit spomenik preteklo nedeljo pred njegovo rojstno hišo v Poljanah nad Škofjo Loko ob veliki udeležbi občinstva. Zdi se, da spomenik ne stoji na pravem mestu.

Vesti vojnih dobrovoljcev.

Društvena pisarna se nahaja v Ljubljani v Frančiškanski ulici št. 10 in posluje vsak dan, razen nedelj in praznikov, od 18. do 19. ure zvečer. Dne 3. oktobra homo odkrili spominsko ploščo na rojstni hiši pokojnega dobrovoljca-heroja, inženirja Ivana Gosarja v Stari Loki. Vsi dobrovoljci in vsa javnost naj se udeležijo te spominske prireditve.

Mladinska Matica v Ljubljani razpisuje tri književne nagrade v zneskih 3000, 2500 in 2000 din, in sicer: a) za povest, primerno za otroke od 9. do 14. leta; b) za knjigo za otroke od 6. do 9. leta in c) za knjižico realne vsebine. Le tipkane rokopise sprejema Mladinska Matica do novega leta 1938. Tam se dobe tudi vse podrobne informacije.

Razvitje četniškega prapora v Ljubljani. Četniško udruženje v Ljubljani bo v nedeljo 3. oktobra t. l. svečano razvilo svoj prvi četniški prapor v dravski banovini. Slovesno razvitje bo pred spomenikom kralja Petra I. Osvoboditelja pred ljubljanskim mestnim magistratom dopoldne ob pol 11. uri. Vsa narodna, kulturna in ostala društva se vabijo, da se udeležijo te svečanosti po žrtvovalne viteške organizacije po možnosti korporativno in se naprošajo, da priglasijo udeležbo svojega članstva čimprej na naslov: Udruženje četnikov v Ljubljani, Prečna ulica 6. Za kumstvo pri razvitju prapora je naprošen Nj. Vel. kralj Peter II. Za prošene znižane vozne na železnici prometno ministrstvo ni odobrilo. Pač pa naj se vsi udeleženci poslužijo običajne znižane nedeljske izletniške vozovnice.

Delavci TPD so dosegli z vodstvom Trboveljske premogokopne družbe v obnovljeni borbi za izboljšanje svojega materialnega položaja sporazum. Rudarjem bo izplačana posebna draginska doklada, in sicer oženjenim po 300, samcem pa po 250 dinarjev. Podjetje bo vrhu tega še nadaljevalo z gradnjo delavskih stanovanjskih kolonij in bo skrbelo, da se tudi sicer izboljšajo socialne razmere v njegovih rudnikih.

Za dograditev železniške proge št. Janž-Sevnica je prometno ministrstvo zahtevalo od finančnega ministrstva odobritev naknadnega kredita dveh milijonov dinarjev.

Ustanovitev posebne stolice za fizično vzgojo naroda na ljubljanski univerzi zahteva «Akademsko akcijo» za razširjenje in izpopolnitev ljubljanske univerze v Ljubljani.

Občni zbor Zveze lovskih združenj bo 3. oktobra v Kragujevcu ob enem z velikim strelskim tekmovanjem.

Zakon o življenjskih potrebščinah se bo razpravljal v kratkem v gospodarsko-finančnem komiteju ministrstva.

V Jugoslaviji se mudi na poučnem potovanju bivši bolgarski minister Dimo Kazasov, ki proučuje naše gospodarske razmere.

Velika razstava jugoslovenskega strokovnega in perijodičnega tiska bo odprta v Beogradu 3. oktobra t. l. in bo trajala osem dni. Na razstavi bodo zastopani tudi Bolgari z nad 200 listi. Za udeležence razstave, ki bo nameščena v velikih dvoranah «Doma inženirjev in arhitektov», je odobren popust na železnicih.

Narodna skupščina se bo verjetno sestala še pred 20. oktobrom t. l.

Dalmatinske cvetače (karfijole) so se zelo priljubile na naših trgih in donajajo dalmatinskim vrtnarjem prav čedne zaslužke, obenem pa nas osvobajajo dragega in nepotrebnega uvažanja tega sočivja iz Italije. Cvetačo goje predvsem na poljih okrog Splita, Trogira in Kaštelov, kjer so pridelali lani že nad dva milijona krasnih cvetač, letos pa so posadili nad tri milijone teh okusnih vrtnih sadežev. Tudi pridelek solate bodo dvignili letos proti lanski najmanj za šestkrat in računajo, da bo imela Dalmacija letos za izvoz vsaj 60 vagonov solate.

Na prvem beograjskem velesejmu, ki se je pravkar zaključil in ki ga je obiskalo okrog 450.000 obiskovalcev, je bilo razstavljenih tudi več motornih železniških vlakov iz treh držav. Železniški strokovnjaki so napravili poskus z madžarskim motornim vozom na progi Beograd—Novi Sad in so prevozili to razdaljo v 54 minutah. Motorni vlak je vozil torej s povprečno brzino 115 km na uro.

Vodja mladonemškega gibanja v Vojvodini dr. Hasinger je zaprosil za registracijo posebne zadruge «Jugoekonom», kar pa je novosadsko okrožno sodišče odklonilo, češ da med ustanovitelji zadruge ni nobenega kmeta.

V Bački so se cene zemljišč dvignile na 15.000 din za katastralno jutro, v bližini mest pa celo že na 20.000 din. Še pred nekaj leti se je moglo kupiti katastralno jutro zemlje v Bački za približno 3500 din. Zemljo kupujejo večinoma Madžari in Nemci. Za letošnji izvoz konoplje razpolaga Jugoslavija s pridelkom 38.000 ton (3800 vagonov), dočim si je za domačo potrebo rezervirala nadaljnjih 4000 ton.

V Zagrebu so zabeležili v zadnjem času že sedem potresnih sunkov, katerih središče se nahaja v bližnjih krajih.

Več primerov trebušnega tifusa so ugotovila zdravstvena oblastva v okolici Sremske Mitrovice.

Zaradi zastrupljenja z gobami je umrlo več oseb v okolici Osijek.

V tovarni «Tivar» v Varaždinu je bila odpovedana služba večjemu številu delavcev.

Poseben odsek za vzdrževanje kulturnih zvez s tujino je bil ustanovljen pri ministrstvu prosvete in je bil imenovan za njegovega šefa pisatelj Velmar Jančević.

Novo bansko palačo bodo zgradili v Splitu za deset milijonov dinarjev.

Pravilnik o privatnem polaganju izpitov na ljudskih šolah je predpisalo prosvetno ministrstvo.

Nov parlamentarni klub z imenom «Narodni pokret» so ustanovili oni poslanci JRZ, ki so bili izključeni iz stranke zaradi svojega glasovanja proti sprejetju konkordata. Klub, ki mu predseduje poslanec Miloje Sokić, šteje 19 članov.

Nova izdaja letalskih znamk bo izšla prihodnje dni in bodo imele znamke v vrednosti 0,50, 1, 2, 2,50, 5, 10, 20 in 30 din izključno le pokrajinske motive oziroma slike jugoslovenskih mest.

Samostojen «Hrvaški novinarski klub» so ustanovili hrvaški novinarji v Zagrebu. Na ustanovnem občnem zboru, ki se je vršil te dni, je bil izvoljen za predsednika Šerif Šehović.

Veliko jezuitsko cerkev po načrtih slovenskega arhitekta profesorja Plečnika so pričeli graditi v Osijeku.

Temeljito popravilo sarajevskih ulic se je pričelo te dni in bo za ta dela porabila mestna občina 3.200.000 dinarjev. Ljubljanski davkoplačevalci so zelo radovedni, kaj se je popravilo in zgradilo novega na ljubljanskih cestah v zadnjih dveh letih?...

Poraba sladkorja v Jugoslaviji je nazadovala letos proti lanski letu za 25%. Na vsak način zelo zgovoren dokaz o izboljšanju življenjskih pogojev širokih slojev prebivalstva, o katerem ve vsak dan toliko pisati režimski tisk...

Znana lesna veleindustrija «Šipad» v Bosni je zvišala svojo delniško glavnicu od 20 na 65 milijonov dinarjev.

V Franciji bo po sklepu ministrskega sveta z novim letom 1938. ukinjena 10%na državna davščina na rento državnih vrednostnih papirjev, ki so v rokah zasebnikov in bodo ta davek v bodoče plačevali le še delniške ter ostale družbe.

V boljše dni?... Po ugotovitvah berlinskega Instituta za proučevanje konjunkturalne svetovne trgovine v drugi polovici letošnjega leta dosegla po množini blaga zopet stanje v času najugodnejše povojne konjunkturalne v letu 1929., dočim je vrednost blaga še vedno za 21% nižja od takratne.

Slovita dunajska Rotunda, ki je bila zgrajena že za prvo svetovno razstavo na Dunaju leta 1873., je pred dnevi do tal pogorela.

Ker bo Rumunija z zgraditvijo lastne velike moderne tovarne aluminija predelovala pretežno večino svojega bauxita doma, bo Jugoslavija zdaj lahko na evropskih tržiščih, kjer je doslej gospodovala Rumunija, zelo ugodno plasirala svojo ogromno proizvodnjo te rude.

Pišejo nam...**Dopis iz Kranja**

Ob priliki, ko je odličan gospod, ki je bil očitno nekoliko «nasekan», atakiral na ulici neko damo, je pozvala «Sobota» g. župana, naj napravi red. Nam se zdi to vendar preveč zahtevano. Čeprav je g. župan v našem mestu šef policije, vendar se ne more od njega zahtevati, da bi bil sam tudi policaj in da bi v takih primerih interveniral. Ultra posse nemo tenetur.

Delegatska nabavljatna zadruga se je ustanovila v Kranju. V odboru so kot predsednik Bajželj Ciril, podpredsednik Nartnik Ant., tajnik Bajželj Franc ter kot odborniki Kržišnik Julij, Dolenc Ciril, Pogačnik Valentin in Borovnik M.

Naša zgodovina

Ce prebiramo zgodovino raznih narodov, se nam nehotе zasveti v očesu solza, ko pridemo na poglavje svoje ožje domovine. Večno prezirana in tlačena... Tu pa tam se nam še vradostj srce; ko pa omaga še Črtomir, nastane splošna tema. Še enkrat se zasveti na Gosposvetskem polju — nato pa vse ugasne. Od tedaj je bil Slovenec je tlačan. Njegovi kruti go-

Samouprava
Vprašanja in odgovori

Vprašanje: Kdaj je seja občinskega odbora sklepna? Koliko občinskih odbornikov mora biti prisotnih, da so sejni sklepi pravilni?

Odgovor: Za sklepčnost seje občinskega odbora po § 61. zakona o občinah mora biti prisotna pri seji polovica dejanskega števila občinskih odbornikov in eden več, to je nadpolovična vsočina občinskih odbornikov, ki so takrat dejansko v službi, kar se ugotovi ob začetku seje. Če tega števila ni, se seja ne more in ne sme vršiti. Na primer: občinski odbor šteje ob izvolitvi 20 članov. To število članov ostane tudi celo prvo leto poslovne dobe. Za sklepčnost seje mora biti v tem primeru ob početku seje prisotnih vedno 11 (enaajst) odbornikov s predsednikom vred. V početku drugega leta poslovne dobe pa umrje en občinski odbornik. V tem primeru zadostuje, ako je 10 (deset) odbornikov navzočnih, dokler se radi smrti občinskega odbornika izpraznjeno odborniško mesto ne izpopolni po predpisih § 48. zakona o občinah. — Če se med sejo število odbornikov zniža s tem, da se eden ali več odbornikov odstrani, more in sme seja še nadalje pravilno sklepati, dokler kdo izmed navzočnih odbornikov ali predsednik sam ne ugotovi, da seja ni več sklepna. Če pa se to ugotovi, mora predsednik zaključiti sejo, toda vsi do takrat sprejeti sklepi se smatrajo ob ostalih zakonitih predpogojih za pravilne. Ta postopek velja za sejo, ki je prvič sklicana. — Ako pa ni mogla biti seja radi tega, ker ni prišlo zadostno število občinskih odbornikov ali ker se je morala seja prekiniti radi ugotovitve, da niso odborniki navzočni v zadostnem številu, se skliče druga seja z istim dnevnim redom oziroma s ostankom dnevnega reda, ki ni bil še pri prvi seji obravnavan. Pri tej seji (v drugem sklicanju) se sklepa veljavno, če je prisotna najmanj ena tretjina dejanskega števila občinskih odbornikov. V pozivu na to sejo (v drugem sklicanju) pa se morajo odborniki na to okolnost izrecno opozoriti.

Med cvetjem v Lanyh

Vse dni pred pogrebom so nepregledne množice žalujočega ljudstva korakale tiho in dostojanstveno na praški grad, kjer je v «dvorani stebrov» stal katafalk z rakvijo predsednika-Osvoboditelja T. G. Masaryka.

V tem pohodu stotisočev ljudi je bilo nekaj mističnega. Mnogo nad milijon živih človeških src je v globoki bolezni utripalo te dni ob mrtvem največjem češkoslovaškem in slovanskem srcu. Bilo bi jih še več, da je bilo več časa. Te dni je bil edini cilj ne le Pražanov, temveč vseh prebivalcev Češkoslovaške, da se z zadnjim pogledom poslove od telesnih ostankov onega, ki je bil desetletja duhovni voditelj naroda, ki je hrabro stal na čelu naroda v borbi za osvoboditev in ki je vse svoje sile posvetil izgraditvi boljšega življenja svoje osvobodjene, samostojne domovine.

Zlate slovanske Prage te dni ni bilo mogoče spoznati. Prebivalstvo se je podvojilo, promet poddesetoril, vse skupaj pa je preprežla in zavila v svoj črni pajčolan najobčutnejša žalost. Nikjer ni bilo mogoče videti človeka brez solze v očeh. Tako more žalovati le narod ob smrti svojega edinega, pravega očeta, svojega «tatička».

Vsako minuto je korakalo mimo mrtvaškega odra 100—150 oseb. Stalno je čakalo pred gradom vsaj po 50.000 ljudi, da pridejo na vrsto. Ta čakajoča vrsta je bila dolga skoro tri kilometre. V nedeljo zvečer je divjala nad Prago strašna nevihta in so se trgali oblaki. Toda niti strele, niti grmenje, niti potoki dežja niso mogli pregnati čakajočih izpred gradu. Do kože premočene množice so vztrajale na svojih mestih in se dostojno poslovile od svojega Osvoboditelja.

V torek pa je predsednik Masaryk nastopil svojo zadnjo pot, ki je bila prav za prav triumfalni pohod zmagovalca skozi njegovo zlato Prago. Kaj sličnega češkoslovaška prestolnica v vsej svoji bogati zgodovini doslej še ni doživela. Milijoni in milijoni naroda so stali v špalirju ob cestah, kjer so trlje pari vrancev na lafeti vozili najvišjega poveljnika med njegovo, spremljajočo ga vojsko. Pogrebni spreved je bil povsem vo-

jaški in so smeli za krsto le svojci, sorodniki in delegacije tujih držav. Predsednik republike dr. Beneš se je v globokem, silno občutenem govoru poslovil od svojega prednika in učitelja. Poseben vlak je nato odpeljal krsto v Lany, kjer so predsednika položili k večnemu počitku ob strani njegove soproge v mehki, božajoči tišini lanskega parka.

Zdaj spi tam sredi šumečega drevja in pisanega cvetja, čigar močni vonj se preliva z opojnim dehtenjem otave, svoj mirni, večni sen največji sodobni demokrat, silni genij češkoslovaškega naroda, vsega Slovanstva in Sokolstva, nepozabni velikan T. G. Masaryk; narod pa si je za vekomaj vtisnil v srce in spomin njegove svete oporoke, ki jo je izrekel, ko

se je decembra odpovedoval predsedstvu republike:

«Štirikrat sem bil izvoljen za predsednika naše republike; to mi morda daje legitimacijo, da naprosim vas vse in ves češkoslovaški narod, da pri upravljanju države ne pozabite na to, da se države ohranjujejo le z onimi ideali, iz katerih so se rodile!»

Zdaj je v idiličnih Lanyh zopet vse tiho in pokojno. Nebo je oblačno in žalostno. Po belih stezicah in pokošenih tratah lanskega parka skačejo gibke veverice in zaman bliskajo z zvedavimi očesci, da bi kje zagledale dobročudnega, sivobralega «tatička» republike, ki jih je tolikokrat krnil in se z njimi zabaval. Na cvetju in zelenju, z uvelega listja in upognjenih vej pa se v motnem bleisku leskečejo milijoni dežnih kapelj kot milijoni solz žalujočih src...

Spomini junakov s krvavih poljan

V dne, ko se še živo spominjamo polpreteklega suženjstva, ko nam še vedno vstaja pred očmi vsa grozota tujega tiranstva nad našim narodom in ko nam prestano trpljenje nehoti izjavlja val kurje polti preko izmučenih teles, je agilna organizacija Zveze vojnih dobrovoljcev v Ljubljani izdala našemu narodu prepotrebno knjižno delo «Dobrovoljci — kladivarji Jugoslavije», ki je prava, toda odkrita in neolepšana epopeja svetlih del in žrtev najbolj junaških sinov naše matične Domovine. Slovenski dobrovoljci so se s to knjigo postavili prav tako častno in junaško pred vso javnostjo, kakor so častno in junaško z orožjem v roki in s prestreljenim telesom na daljnih bojnih poljanah ustvarjali našo svobodo, naše novo, lepše, svobodno življenje na svobodnih tleh zedinjene Jugoslavije.

Marsikaj smo pogrešali v preteklih dvajsetih letih našega narodnega in državnega osvobodjenja. Marsikaj je namerno in prisilno ostalo prikrito zdravim, poštenim očem naroda, predvsem pa mladini, ki bi se morala učiti iz krvave zgodovine svojih herojev častnega, poštenega državljanstva življenja ter one neizmerne, nesebične požrtvovalnosti, ko jo potrebujejo kralj, domovina in narod v najtežjih dneh prizkušnje, v borbi za obstanek, za svobodo in za čast.

In po tolikem času, enako, kakor pred dvajsetimi leti sredi najbridejših, najtemnejših dni suženjstva in trpljenja, so bili tudi danes naši

vojni dobrovoljci tisti odkritosrčni junaki in borci, ki so si upali priti plamenico čiste resnice in jasnih dejstev v naše notranje državno in narodno življenje in pokazati svetu vse dogodke iz onih trpkih dni v pravi, nepotvorjeni luči. Zato jim v imenu naroda in mladine, ki bo našla v njihovi knjigi neprecenljiv in edini vir resnične zgodovine in svoje narodne preteklosti, najpriščnejša zahvala in vse priznanje!

Nekdanji vroči prijatelji pokojne Avstrije, bivši zvesti služabniki in valpti habsburškega doma ter večni sovražniki pravoslavnega srbsstva te knjige niso veseli. Kako osamljeni stoje danes ti izdajalci naroda v mraku lastne sramote? Spominjamo se še živo onih težkih dni, ko je gotovi del slovenskega tiska ščeval proti naprednemu delu slovenskega naroda, ga denunciral ob sleherni priliko kot veleizdajalca zaradi njegovih svetih bratskih čustev in simpatij do Srbov. Tudi Sokolstvu to časopisje ni prizanašalo, temveč ga je odkrito dolžilo velesrbske propagande. To časopisje je hujskalo ljudstvo proti lastnim bratom po krvi in jeziku ter jih pošiljalo na vesala in pred puške avstrijskih krvnikov.

Tako duševno hrano so takrat uživali tudi slovenski fantje na raznih bojiščih in na tak način so netili njihovo navdušenje, borbenost in požrtvovalnost. To je tista tragika naših padlih in izkrvavelih vojnih žrtev. Tudi Čehi so bili v podobnem položaju, tudi njih sinove je gnala Avstrija v jarke, toda pri njih

doma ni pomagalo časopisje hraniti njihove borbenosti, tam jih nihče ni bodril, naj pomagajo graditi močno Avstrijo proti nakanam narodnih čeških slojev, legijonarjev, Masaryka in Beneša, v katerih tudi nihče med Čehi ni gledal veleizdajalcev.

Danes lahko presojamo prazna gesla, s katerimi so pri nas gotovi ljudje navduševali naše faute za borbo za klerikalno Avstrijo. Do tega spoznanja so naši fantje tudi sčasoma prišli, ko so prihajali s češkimi vojniki v jarkih in bolnišnicah v tesne stike. Tam so sami spoznavali, da naša slovanska svoboda za nas ne more biti v habsburški Avstriji, temveč le, če se Avstrije znebimo. To spoznanje je prehitelo tudi najniško deklaracijo, ki bi morala kronati pobožno željo in večletno stremljenje omenjenih ljudi, da bi prišlo do združitve v okviru Avstrije samo katoliškega dela južnih Slovanov. Smešno je, če se ti ljudje gledajo okvira danes izgovarjajo na oportuniteto, kajti oni so takrat s svojim nastopanjem meje take oportunitete tako daleč prekorajčili, da ne more biti dvoma, da jim je šlo zares. Če bi bila, kakor so si to želeli ti ljudje, Avstrija zmagala in Srbija propadla, se tudi naši dobrovoljci ne bi bili smeli nikdar več vrniti domov, ker bi jih omenjeni avstrijski hlapci v tem «okviru» nove države pod habsburškim žezlom mirne duše obesili kot veleizdajalce.

Zato ne sme pasti v pozabljenje ta žalostna zgodovina, ker se mora naš narod iz nje učiti, kako so prazna in nična vsa gesla, s katerimi vzdržujejo še danes izvestni krogi večno sovraštvo med brati istega jezika in iste krvi.

Iz pričujoče knjige «DOBROVOLJCI — KLADIVARJI JUGOSLAVIJE» se lahko vsakdo nauči, kako mora pravi sin svojega naroda služiti kralju, narodu in domovini. Spoštovanje in hvalečnost do vseh nešteti žrtev, ki so pustile svoje mlado življenje, svoje moči in sile, svoje ude in zdravje, svoja najlepša leta in svoje zlato upe na krvavih poljanah Dobružde, Soluna, Sibirije ter raznih drugih bojišč, nam sveto narekujejo našo najskromnejšo dolžnost:

Vi vsi, ki ste pravi sinovi svojega naroda, ki ste značajni in vredni koristniki težko priborjene svobode, vsi vi, ki ste iskreni bratje vojnih dobrovoljcev-herojev, ki so vam priborili vse, kar danes imate, vsi vi sezite takoj po prekrasnem knjižnem delu naših dobrovoljcev, po njihovi zgodovini, pisani s krvjo, znojem in trpljenjem! Še danes pišite na naslov: Sreska organizacija zveze vojnih dobrovoljcev kraljevine Jugoslavije v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 10 in nakazite obenem znesek 145 dinarjev, nakar boste ta-

koj prejeli to dragoceno, ogromno in sijajno urejeno ter opremljeno knjižno delo. Kdor pa utegne osebno, naj se zgleda vsak dan, izvemski nedelje in praznike, na gornjem naslovu med 18. in 19. uro zvečer, kjer knjigo lahko osebno dvigne.

Pred smrtjo ne obvarje...

Pred kratkim je ves svetovni tisk poročal, da je umrl znani ameriški bogataš in finančnik Andrew Mellon, star 82 let. Med posameznimi listi je nastal ob tej priliki prepir glede višine Mellonovega bogastva. Pred leti so listi naglašali, da je Mellon peti v vrsti največjih bogatašev na svetu. Sedaj se pa doznava, da je bil Mellon prvak bogatinov in sicer brez konkurence. Njegovo družinsko premoženje znaša deset in pol milijard dolarjev v podjetjih in dve in pol milijarde v ostalem zasebnem imetju, kar znaša v naši veljavni okrog 572 milijard dinarjev.

Če to vsoto nekoliko podrobneje preračunamo, se nam spričo teh astronomskih števil kar zamegli pred očmi. V primerjavi v Mellonom je bil celo Rockefeller «režež», saj je zapustil «komaj» 150 milijonov dolarjev. Tudi oba Forda, oče in sin, sta v bogastvu prilikavca proti Mellonu, saj znaša njuno premoženje «le» 628 milijonov dolarjev. Če bi hotel Mellon stopiti v pokoj in bi živel zgolj od obresti svojega premoženja (če računamo le po 3%), bi lahko potrošil vsako minuto po 200 dolarjev. Če bi pa hotel svoje bogastvo spremeniti v suho zlato, bi bilo za to potrebnih 15% celokupne količine zlata, kar ga je bilo na svetu izkopenega od Kristofa Kolumba do danes. Če bi pa Mellon spremenil svoje imetje v bankovce po 1 dolar, bi mogel napraviti «dolarsko pot» od zemlje do meseca.

FEDERMANNOVA LOGIKA

Znani junak premnogih nemških anekdot Federmann je našel nekega večera, ko je prišel domov, na mizi brzojavko s kratko vsebino: «Matj umrla!»

Federmann je vso noč objokoval smrt svoje matere in ni niti za trenutek zatisnil oči. Ko pa je zjutraj ponovno prebral brzojavko in pogledal naslov, je vzkliznil:

«Toda, zakaj le sem vso noč prebedel? Brzojavka vendar ni naslovljena name, temveč na mojega brata!»

OPTIK

J. GOLDSTEIN

Ljubljana, pod Trančo 1

prilporeča po nizkih cenah prvovrstna očala, daljnogleda, triedre, tlakomere, toplotomere i. t. d.

Gostilna in kavarna KALIN, G ince

toči prvovrstna štajerska, dolenska in dalmatinska vina Mrzla in topla jedila vedno na razpolago.

Kavarna odprta do 2. ure zjutraj.

Vljudno se priporočata Rozina in Edvard Kalin

Državna razredna loterija

Cenjene igralce obveščamo, da smo prejeli srečke za 35. kolo

in se priporočamo za cenjena naročila.

Slovenska banka d. d., Ljubljana
Krekov trg šte. 10

Pooblaščen kolektura Državne razredne loterije

Nenadoma nam je umrla naša predobra, nena-domestljiva, nad vse ljubljena ženka, mama, sestra, svakinja in teta

Olga Tancig

soproga svetnika državnih železnic

Pogreb bo v četrtek, dne 23. septembra t. l. ob dveh iz hiše žalosti v Herbersteinovi ulici šte. 4 na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 21. septembra 1937.

Žalujoči ostali.